

Páni jim přízniví chránili je tak, že jim odsudek mistrů neuškodil.

Tou dobou nebyl již v čele Jednoty její „patron a patriarcha“ Řehoř. Zemřel v Brandýse n. Orlicí 12. srpna 1474. Po dvacet let byl pastýřem a vůdcem vznikající a pak již jeho návodem plně organizované Jednoty, skrze níž by byl rád dovršil dílo opravy církve započaté husitstvím. Lukáš Pražský, Augusta, Budovec budou v tom jeho pokračovateli, i když se odkloní od jeho odmítavého vztahu ke světu a ke světské moci. Přímého nástupce ve svém vůdcovském postavení neměl. B. Matěj, Starší z jeho podnětu zvolený, stál v čele Jednoty po další čtvrtstoletí, ovšem tak, že vlastní duchovní vedení přešlo brzy na skupinu Bratří kolem něho, kteří promýšleli a prosazovali další společnou cestu.

Brzy po druhém hádání s mistry upozornili na sebe Bratří tím, že — sami nezabezpečení — poskytli mezi sebou místo *valdenským z Branibor*. Valdenci žili tam v Nové Marce v okolí Angermünde a Königsbergu. Náleželi k větvi husitských valdenských a trvali ve styku s Čechami, i když byli r. 1458 pronásledováním a upálením svého učitele Matěje Hageny přinuceni, aby se zevně podřídili římské církvi. Spojení s Čechami je vedlo od středu let sedmdesátých k Bratrům. Roku 1478 byli ve své vlasti znovu postiženi krvavým útlakem. Na zprávu, kterou o svém utrpení do Čech poslali, vypravili se za nimi tři Bratří, z nichž Tomáš z Lanškrouna byl jihočeský Němec. Tomáš vedl do Marky i druhé bratrské poselství, když prvnímu byla cesta překažena zadržením v Kladsku. Tu byli vyslýcháni, ale propuštěni. Zápis kladského výsledku je důležitým dokumentem pro poznání tehdejších řádů Jednoty i jejího věroučného stanoviska. Tomáš vybídl valdenské, aby se přestěhovali do Čech a na Moravu. Přišlo jich r. 1480 několik set a usadili se jednak v Lanškrouně a v okolí, jednak na fulneckém panství Jana z Žerotína na severovýchodní Moravě. Posílili početně Jednotu, v níž tvořili německou větev se společným duchovním správcem pro oba od sebe tak vzdálené sbory.

Bratří přispěli k pronásledování valdenských v Nové Marce tím, že je — jako prve již táboři — povzbudili k větší vyzna-

vačské určitosti. Bezprostředním podnětem k persekuci r. 1478 byl „list o víře“, německý to překlad některého z raných vyznavačských spisů bratrských, jenž se dostal do rukou tamních římských kněží. Ale sami také nesli kříž pro pomoc, kterou valdenským poskytli. Král Matyáš přikázal r. 1481, aby se Bratří z Moravy vystěhovali. Došlo k *prvnímu bratrskému exilu*. Směřoval tam, kde se Bratří prve pokoušeli najít lepší církev: do oblasti pravoslavií. Tu se jim otevřel přístup *do Multanska*. Tamní mocný veliký kníže Štěpán rád vítal kolonisty. Mohli očekávat, že se budou moci opřít také o maďarské husity, kteří tam žili od polovice 15. století. Ve dvojím proudu přišli Bratří v dosti velkém počtu do této země. Snad tu měli zajistit útlak i ostatním Bratrům pro případ, že by jim další pronásledování znemožnilo pobyt ve vlasti. Vystěhovalcům bylo dovoleno usadit se, kde si vyberou vhodné místo, po případě postavit si město. Pomýšleli na evangelizační působení v pravoslavném okolí. Ale turecké vpády jim znemožnily klidný život. A Matyáš, jenž byl Bratry vypověděl na nátlak biskupů, dal nyní na přímluvu některých moravských pánů, kteří poukazovali na hospodářské škody vznikající zemi jejich odchodem. Odvolal vypovědací rozkaz a exulanti se z Multanska postupně vrátili. Domněnka, že se odtud stěhovali dále až na Kavkaz, je nepodložený dohad.

V těchto letech *husité* zakoušeli nepřízeň krále Vladislava a katolické strany, proti níž si musili znovu vybojovávat právo na existenci, zaručenou kompaktáty. Stateční kněží horlíci pro kalich a kárající mravní uvolněnost bez šetření předních osob i krále, jako byl zejména *Michal*, rodem *Polák*, kázající u sv. Jiljí na Starém Městě Pražském o zavedení církve a o pravdě, byli vězněni a Michal zahynul [1480] na následky mučení. Lid se bouřil a strany se srážely v občanských nepokojích. Konečně dosáhli podobojí r. 1485 toho, že byl uzavřen *náboženský mír*, jenž zaručoval rovnoprávnost podobojím i katolíkům. Platila i pro poddané. Roku 1512 byla smlouva prodloužena natrvalo. Náboženská snášlivost takto prohlášená a vyzkoušená byla pak pro další století základnou smírného soužití obojí strany v Če-